

บทสรุป

1. ความเป็นมาของการศึกษาและสภาพทั่วไปของพื้นที่

จากการที่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง ได้ขยายตัวไปตั้งอยู่ในจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานครในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ที่สำคัญคือ จังหวัดนครปฐม และจังหวัดปทุมธานี โดยลักษณะการกระจายของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานครนั้น เป็นไปตามแนวยาวของถนนพหลโยธิน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1) ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่สุขาภิบาลคลองหลวง สุขาภิบาลประชาธิปัตย์ และบริเวณใกล้เคียง อันเป็นพื้นที่ที่อยู่ในทิศทางที่กำลังมีการขยายตัวต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานคร ประชากรสถาบันการศึกษาที่เข้าไปเกี่ยวข้องในพื้นที่ จึงเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งจากสภาพต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่ ทำให้ชุมชนบางชั้นมีโอกาสมากในการที่จะเป็นศูนย์กลางรองรับการขยายตัวของชุมชน อันเนื่องจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สุขาภิบาลประชาธิปัตย์-คลองหลวง และบริเวณใกล้เคียง

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปัตย์-คลองหลวง และบริเวณใกล้เคียง ตามแนวของถนนพหลโยธินในขณะนี้ ได้แก่ วิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย และวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ นอกจากนี้ ยังมีสถาบันการศึกษาระดับสูงอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียง ทั้งที่ได้ก่อตั้งไปแล้ว และกำลังอยู่ในระหว่างโครงการอีก

โดยทั่วไปสภาพพื้นที่มีลักษณะที่สัมพันธ์กับกรุงเทพมหานคร ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม-ประชากร โดยมีเส้นทางคมนาคมหลักสู่ภาคเหนือ และอีสานของประเทศเป็นตัวเชื่อม กล่าวคือ ด้านกายภาพจะมีที่ตั้งต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานครทางด้านทิศเหนือ โดยมีโครงข่ายการคมนาคมที่ต่อเนื่องทั้งทางถนน ทางรถไฟ และทางน้ำ ยังผลให้เป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมขนส่งทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้ที่ดินในลักษณะที่ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กับกรุงเทพมหานคร ที่สำคัญคือ การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย การใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม และการใช้ที่ดินที่นับได้ว่ากำลังมีความสำคัญมากขึ้น

ก็คือการใช้ที่ดินเพื่อการศึกษา ในขณะที่เดียวกัน การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมก็ยังคงมีอยู่ เป็นสัดส่วนที่มากที่สุด

ในด้านสังคม พื้นที่ชุมชนประชาธิปไตย-คลองหลวงจะมีปัญหาอยู่บ้าง ในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการบางประเภท เช่น การประปา ที่ยังไม่ทั่วถึง ต้องอาศัยการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ และการที่มีการจราจรคับคั่งบริเวณตลาดรังสิต และยังมีขาดแคลนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในขณะที่ประชากรในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น โดยตลอด

ประชากรในชุมชนสุขาภิบาลประชาธิปไตย-คลองหลวง ในปี 2530 มี 77,142 คน คิดเป็นประมาณร้อยละ 18.58 ของประชากรทั้งจังหวัดปทุมธานี ในขณะที่จังหวัดปทุมธานีมีประชากรประมาณร้อยละ 5 ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีความหนาแน่นของประชากรสูงกว่าความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของจังหวัดปทุมธานี คือประมาณ 1,820 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สุขาภิบาลประชาธิปไตย ซึ่งสูงกว่าสุขาภิบาลคลองหลวงเกือบ 5 เท่า อันเป็นผลจากทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากกว่า และเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมและพาณิชย์กรรม นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่น้อยกว่าสุขาภิบาลคลองหลวงมาก อัตราการอพยพเข้าของพื้นที่สูงกว่าการอพยพออก และมีอัตราค่าเช่าสูง ซึ่งอาจเนื่องมาจากการเป็นแหล่งงานด้านธุรกิจ การค้า การอุตสาหกรรม และยังเป็นแหล่งที่พักอาศัยในทำเลที่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร

ในด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมแล้ว จังหวัดปทุมธานีจะมีโครงสร้างพึ่งพากับการอุตสาหกรรม คือมีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาอุตสาหกรรมมากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และบริเวณที่มีอุตสาหกรรมมากที่สุดของจังหวัด ก็คือ ตำบลคลองหนึ่ง อ.คลองหลวง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่สุขาภิบาลคลองหลวง อันเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาถึง 4 แห่ง เช่นกัน

นอกจากนี้ ยังปรากฏว่า การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีสูงถึงประมาณ 12.6 % ซึ่งเป็นอัตราที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในพื้นที่จะเป็นพวกสิ่งทอและผลิตภัณฑ์ โดยกระจายตัวหนาแน่นอยู่ใน 2 บริเวณ คือ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร และด้านใต้มหาวิทยาลัยกรุงเทพลงมา จนถึงบริเวณศูนย์กลางตลาดรังสิต ซึ่งเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมที่สำคัญที่สุดในพื้นที่ให้บริการถึงระดับภาค ส่วนแรงงานอุตสาหกรรมนั้น ส่วนมากจะพักอาศัยอยู่ในระยะ 5 กิโลเมตรจากที่ทำงาน

จากลักษณะพื้นที่ด้านต่าง ๆ ทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร ดังที่ได้กล่าวมา จึงกล่าวได้ว่า พื้นที่ชุมชนสุขภาพเทศบาลประจักษ์ศิลปาคม มีบทบาทในด้านการค้าและบริการ รวมทั้งการคมนาคมขนส่ง พื้นที่ชุมชนสุขภาพคลองหลวง มีบทบาทเด่นในด้านอุตสาหกรรม และการศึกษา

2. สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่

สถาบันการศึกษาที่จัดเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สุขภาพเทศบาลประจักษ์ศิลปาคม-คลองหลวง และบริเวณใกล้เคียง ตามแนวกนพทลโยธิน มี 5 สถาบัน เรียงตามระยะเวลาที่ก่อตั้งในพื้นที่ ได้แก่ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาสงครณ (2515) สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (2516) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2527) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2527) และวิทยาลัยรังสิต (2528) มีการเรียนการสอนทั้งในคณะวิชาทางสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยมีประชากรสถาบันการศึกษารวม 11,994 คน ในปีการศึกษา 2530 เป็นนักศึกษา 10,007 คน ซึ่งมหาวิทยาลัยกรุงเทพมีสัดส่วนมากที่สุด และรองลงมาคือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาลัยรังสิต วิทยาลัยเพชรบุรีฯ และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ตามลำดับ มีพื้นที่รวมกันประมาณ 3,624 ไร่ สถาบันที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ น้อยที่สุดคือวิทยาลัยรังสิต และสถาบันต่างมีหอพักสำหรับนักศึกษา ยกเว้นมหาวิทยาลัยกรุงเทพเพียงแห่งเดียว

3. ประชากรสถาบันการศึกษาและประชาชน

เพื่อประโยชน์ในการวางแผน จึงต้องทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรสถาบันการศึกษา อันได้แก่ นักศึกษา และบุคลากร และประชาชนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงสถาบันการศึกษา ด้วย

นักศึกษา มีอายุระหว่าง 17-20 ปี พักอยู่บ้านมากกว่าหอพัก และส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพมหานคร มักมีรายได้อยู่ระหว่าง 1,200-1,500 บาท และ 1,600-2,500 บาท และมีการใช้จ่ายอยู่ระหว่างเดือนละ 1,000-1,500 บาท โดยเป็นค่าอาหารเสียส่วนมาก รองลงมาคือค่าเดินทาง ซึ่งมักนิยมใช้รถประจำทางธรรมดา ใช้เวลาประมาณ 1.30 ชั่วโมง-2 ชั่วโมง สำหรับนักศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ทำให้ปรากฏว่าปัญหาที่นักศึกษาส่วนใหญ่ประสบในการเดินทางคือ การที่ระยะทางไกล ทำให้ใช้เวลานาน และยังมีรถประจำทางน้อย ทำให้เสียเวลา

ส่วนใหญ่เห็นว่า ร้านค้าและร้านบริการต่าง ๆ นั้น ยังไม่เพียงพอ รวมทั้งบริการด้านคมนาคมขนส่ง ส่วนด้านไปรษณีย์นั้นจะมีปัญหาเฉพาะสถาบันที่ไม่มีที่ทำการอยู่ใกล้หรือภายในสถาบัน

บุคลากร บุคลากรที่มีครอบครัวแล้ว มีประมาณ 40% ยังไม่มีครอบครัวมีประมาณ 56% พักอยู่บ้านของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร พอ ๆ กับในปทุมธานี เพราะมีส่วนหนึ่งพักอยู่ในสถาบันการศึกษา (ร้อยละ 26.6) แต่บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายมาใกล้สถานศึกษามากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่ยากไปอยู่ในที่มีความเจริญน้อยกว่า บุคลากรที่มีรายได้ประมาณ 1,200-3,500 บาทต่อเดือน มีสัดส่วนพอ ๆ กับที่มีรายได้ 3,600-5,500 บาท ส่วนบุคลากรของ AIT จะมีรายได้สูงที่สุด คือประมาณ 8,600-10,000 บาทเป็นส่วนใหญ่

ด้านการเดินทาง นิยมใช้รถบริการของสถาบันสำหรับสถาบันที่มีบริการ และรถโดยสารประจำทางธรรมดาไม่ปรับอากาศ ซึ่งรถบริการของสถาบันจะใช้เวลาน้อยกว่า คือประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง และมีปัญหาในการเดินทางเช่นเดียวกับนักศึกษา ส่วนมากเห็นว่าร้านค้าและร้านบริการต่างยังมีไม่เพียงพอ รวมทั้งที่พักอาศัยสำหรับบุคลากรด้วย

ประชาชน มักทำงานอยู่ในเขตจังหวัดปทุมธานี มีที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประมาณร้อยละ 4 ส่วนมากประชาชนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา จะอยู่ในชุมชนมาไม่ถึง 10 ปี พวกที่ย้ายมาอยู่ได้ 5 ปี มีถึง 48.6% โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณวิทยาลัยรังสิตและบางชั้น ซึ่งใกล้กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมักย้ายมาจากกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัดปทุมธานีเอง ด้วยเหตุผลเพื่อมาประกอบอาชีพ (เปิดกิจการ) และหางานทำ ประชาชนมีรายได้อยู่ระหว่าง 1,000-3,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด และรองลงมาคือ 5,000-8,000 บาทต่อเดือน และมักใช้จ่ายอยู่ภายในชุมชน ตลาดหรือศูนย์กลางที่นิยมรองจากในชุมชนคือ ตลาดรังสิต การเดินทางที่นิยมคือ รถประจำทางธรรมดา และมีปัญหาด้านการเดินทางคือ ระยะเวลาการรอนานและรถมีน้อย ส่วนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในชุมชนที่มีปัญหาคือ น้ำดื่ม น้ำใช้ ที่ยังคงใช้ระบบประปาที่สูบน้ำบาดาลขึ้นมาอยู่เป็นส่วนใหญ่

ทั้งนักศึกษา บุคลากร และประชาชน ส่วนใหญ่ต่างยอมรับว่ามีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเมื่อมีสถาบันการศึกษาไปตั้งในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา ทั้งในด้านกายภาพ ที่มีการใช้ที่ดิน การก่อสร้างเพิ่มขึ้น ด้านเศรษฐกิจที่มีร้านค้าต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ด้านสังคม-ประชากร เช่นมีการเดินทางที่สะดวกขึ้น เป็นต้น

ส่วนในด้านสภาพปัญหาและความต้องการของประชากรสถาบันการศึกษา และประชาชน จะไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ปัญหามักเป็นด้านสิ่งแวดล้อม การเดินทาง (และการข้ามถนน) น้ำ

ดื่มน้ำใช้ การหาซื้อสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค และที่พักอาศัยโดยเฉพาะสำหรับบุคลากร เป็นต้น จึงต้องการให้มีการปรับปรุงในสิ่งเหล่านี้ และประชาชนมักต้องการให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความน่าอยู่ สิ่งแวดล้อมดี กลุ่มประชาชนผู้อยู่มานานจะมีความต้องการให้ชุมชนเจริญขึ้นน้อยกว่ากลุ่มผู้มาอยู่ใหม่ เนื่องจากกลุ่มผู้มาอยู่ใหม่มักย้ายมาด้วยเหตุผลการเปิดกิจการ หรือหางานทำ จึงต้องการให้ชุมชนมีความเจริญมากขึ้น

ประชากรสถาบันการศึกษาและประชากรในชุมชนในอนาคต จะมีประมาณ 302,400 คน ในปี 2544 และหากรวมการจ้างงานที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีก 46,400 คน จะมียรวมกันประมาณ 348,800 คน

ประชากรสถาบันการศึกษาในอนาคต เมื่อเต็มโครงการของแต่ละสถาบัน จะมีประมาณ 40,000 คน โดยวิทยาลัยรังสิตมีไม่ต่ำกว่า 5,000 คน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 11,000 คน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 17,000 คน เอไอที 2,000 คน และวิทยาลัยครุเพชรบุรีฯ 5,000 คน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะของพื้นที่ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม-ประชากร รวมทั้งการพิจารณาแนวโน้มและศักยภาพในการขยายตัวของชุมชนประชาธิปัตย์-คลองหลวง ที่จะมีชุมชนบางชั้น ซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่เป็น NODE ของเส้นทางคมนาคม 3 สาย ในลักษณะเดียวกับบริเวณตลาดรังสิต ซึ่งเป็นศูนย์กลางคมนาคมและพาณิชย์กรรมอยู่แล้ว เป็นชุมชนที่จะมีแนวโน้มการขยายตัวต่อเนื่อง ไปจากศูนย์กลางตลาดรังสิต และเมื่อพิจารณาถึงนโยบายของรัฐต่อพื้นที่ ที่ให้ความสำคัญกับการเป็นพื้นที่ย่านอุตสาหกรรม รวมทั้งโครงการต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชุมชน ทั้งในด้านที่พักอาศัย คมนาคมขนส่ง อุตสาหกรรม และพื้นที่พิเศษเพื่อการอนุรักษ์ต่าง ๆ ตลอดจนจนสภาพปัญหาและความต้องการของประชากรสถาบันการศึกษาและประชาชนแล้ว ชุมชนจะมีความเจริญเติบโตขึ้นมากในอนาคต จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ อันเนื่องจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่เข้าไปอยู่ในพื้นที่ 2 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาระดับสูง มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และประชากรสถาบันการศึกษามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
2. เพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสในการพัฒนามากขึ้น ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนต่อสถาบันการศึกษาระดับสูงในด้านการให้บริการ

โดยมีนโยบายหลัก 4 ประการ เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์นี้ คือ

1. กำหนดแนวทางในการวางแผนการใช้ที่ดิน
2. ปรับปรุงและขยายโครงข่ายบริการพื้นฐาน
3. ป้องกันและแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม
4. แก้ปัญหาสังคมที่จะส่งผลกระทบต่อความสงบปลอดภัยในชุมชน และความเป็นอยู่ของประชากรสถาบันการศึกษา

โดยมีแนวทางในการพัฒนา ดังต่อไปนี้ คือ

4. แนวทางในการวางแผนพัฒนา

4.1 แนวทางในการวางแผนการใช้ที่ดิน

ควรให้ความสำคัญกับการใช้ที่ดิน 5 ประเภทพิจารณาจากสัดส่วนในพื้นที่ และจะมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินเพื่อสถาบันการศึกษา คือการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พักอาศัย การศึกษา และอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ซึ่งจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอีกมากในอนาคต จึงควรมีการกำหนดแนวทางในการวางแผนการใช้ที่ดิน ทั้ง 5 ประเภท ดังนี้

4.1.1 การใช้ที่ดินเพื่อสถาบันการศึกษา ซึ่งแต่ละสถาบันจะมีพื้นที่เพียงพออยู่แล้ว สำหรับการขยายตัวในอนาคต ยกเว้นมหาวิทยาลัยกรุงเทพที่อาจต้องการเพิ่มอีกเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตาม แต่ละสถาบันควรคำนึงถึงในระยะยาว หากต้องการขยายตัวอีกในอนาคต จึงควรให้ความสำคัญกับการกำหนดขอบเขตบริเวณสถาบัน ให้กว้างขวางเพียงพอเสียแต่ในระยะที่ยังพอมีที่ว่างบริเวณใกล้เคียง

4.1.2 การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม ควรกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ชุมชนบางชั้นให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการลงทุนทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่นี้ให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเป็นศูนย์กลางในการให้บริการ โดยพื้นที่ที่เหมาะสมคือพื้นที่บริเวณพาณิชย์กรรมเดิม และพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีโครงการจัดไว้เพื่อผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ตรงข้ามกัน

4.1.3 การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม ควรจำกัดให้อยู่เฉพาะ 2 บริเวณใหญ่ ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อป้องกันการขัดแย้งระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดิน 3 ประเภท คือ การศึกษา ที่อยู่อาศัย และอุตสาหกรรม

4.1.4 การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย ควรมีการกระจุกตัวอยู่ภายในรัศมี 5 กิโลเมตร จากศูนย์กลางบางชั้น เพื่อเพิ่มความเป็นศูนย์กลางของชุมชนบางชั้น

4.1.5 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งมีอยู่ในลักษณะโดยรอบชุมชน จึงควรรักษาไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน และสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ที่มีอุตสาหกรรมอยู่มาก ทั้งด้านเหนือและด้านใต้

4.2 แนวทางในการปรับปรุงและขยายโครงข่ายบริการพื้นฐาน

ควรมีการปรับปรุง และขยายโครงข่ายด้านการคมนาคมขนส่ง และด้านการให้บริการสาธารณะ ได้แก่ การประปา และด้านการไปรษณีย์โทรเลข เพื่อรองรับชุมชนที่จะขยายตัวมากขึ้น และประชากรสถาบันการศึกษา และประชากรที่จะเป็นผลต่อเนื่องจากสถาบันการศึกษาในอนาคต

ด้านโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ควรมีการปรับปรุงถนนสายบางชั้น-คลองหลวง (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3214) และถนนสายบางชั้น-เชียงราก ให้สามารถรับการจราจรที่จะมากขึ้นในอนาคต อันเนื่องจากการเป็นศูนย์กลางของชุมชนบางชั้น และควรมีการก่อสร้างสะพานลอยสำหรับคนข้ามถนนใน 3 จุด คือ บริเวณทางเข้าวิทยาลัยรังสิต บริเวณชุมชนบางชั้น และบริเวณหน้าวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

ด้านการประปา ควรขยายให้เป็นพื้นที่รับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาค โดยเร็ว เพื่อแก้ปัญหาการสูบน้ำบาดาล

ด้านการไปรษณีย์โทรเลข ควรมีการให้บริการในสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งด้วย โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่ไม่มีที่ทำการอยู่ในบริเวณใกล้เคียง หรือภายในสถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และวิทยาลัยรังสิต

ด้านบริการขนส่งมวลชน ควรมีการปรับปรุงในด้านจำนวนรถ และพิจารณาให้มีการเพิ่มรถประจำทางสายอื่นมาสู่บริเวณที่เป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษา อยู่เหนือศูนย์กลางตลาดรังสิตขึ้นไป รวมทั้งพิจารณาส่งการขยายโครงข่ายไปยังบริเวณวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ซึ่งในขณะนี้มีเพียงรถประจำทาง ชสมก. สาย 39 เพียงสายเดียวที่ให้บริการถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ส่วนโครงการด้านที่พักอาศัยนั้นอย่างน้อยในอนาคตควรมีเพียงพอสำหรับประชากรสถาบันการศึกษา ประมาณ 11,200 คน โดยส่วนหนึ่งควรเป็นบริการจากสถาบันการศึกษา (ซึ่งขณะนี้มีความเพียงพอประมาณ 3,400 คน) และอีกส่วนหนึ่งนั้น อาจเป็นไปได้โดยภาคเอกชน

4.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม

เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทั้งในด้านของสถาบันการศึกษา และชุมชน โดยที่มีชุมชนบางชั้นเป็นศูนย์กลางในการให้บริการ จึงต้องพิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้วย เนื่องจากพื้นที่บริเวณด้านเหนือและด้านใต้ของชุมชน เป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มาก และยังมีเส้นทางคมนาคมสายหลักที่มีปริมาณการจราจรสูง ผ่านกลางชุมชนด้วย

ปัญหาสภาพแวดล้อมที่ชุมชนและสถาบันการศึกษาประสบในขณะนี้ คือ ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม กลิ่นและแก๊สจากโรงงานอุตสาหกรรม และมลพิษด้านเสียง และควันจากขบวนพาหนะบนท้องถนน

ดังนั้น เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา และชุมชนที่จะมีการขยายตัวมากขึ้นต่อไปในอนาคต จึงควรมีการวางแผนการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการแบ่งเขตเฉพาะ (Proper Zone) พร้อมกับมีการใช้กฎหมายในการควบคุมสภาพแวดล้อมด้วย ด้านสถาบันการศึกษาเองนั้น ในระยะยาวก็ควรมีการปลูกต้นไม้เป็นแนวเพื่อช่วยลดในมลพิษทางอากาศด้วย

4.4 แนวทางในการแก้ปัญหาสังคมที่จะส่งผลกระทบต่อความสงบ และปลอดภัยในชุมชน และความเป็นอยู่ของประชากรสถาบันการศึกษา

ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อันเป็นที่ตั้งของสถาบันศึกษานั้น อาจส่งผลกระทบต่อสถาบันการศึกษาได้ในอนาคต เช่น ปัญหายาเสพติด และการที่ชุมชนบริเวณใกล้เคียงมีสภาพเสื่อมโทรม แออัด

บริเวณที่มีปัญหา ยาเสพติด คือ ชุมชนบางชั้น ส่วนบริเวณชุมชนที่มีสภาพเสื่อมโทรม แออัด หรือไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งอาจส่งผลต่อการพักอาศัยของประชากรสถาบันการศึกษา คือบริเวณตรงข้ามมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และตรงข้ามวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาบางกรณ

การปรับปรุงสภาพชุมชนให้ดีขึ้น โดยอาศัยการวางผังเมืองที่ดี และการให้ความสำคัญกับโครงการพักอาศัยในพื้นที่ จะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ในที่สุด

ผลจากการปฏิบัติตามแนวทางต่างๆ ดังกล่าว จะทำให้พื้นที่สุขภาพีบาลประชาติปัตย์-
คลองหลวง และบริเวณใกล้เคียง อันเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา 5 แห่ง จะมี
ศูนย์กลางในการให้บริการแก่สถาบันการศึกษา และรองรับการขยายตัวจากประชากรที่เพิ่มขึ้น อัน
เนื่องจากสถาบันการศึกษาและประชาชนในชุมชน

เพื่อให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางดังกล่าว จึงต้องอาศัยแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดิน
ในลักษณะที่จะส่งเสริมให้ชุมชนบางชั้นมีความเป็นศูนย์กลางให้มากขึ้น โดยจะเป็นบริเวณที่มีการ
กระจุกตัวของพาณิชยกรรมและการพักอาศัย ในลักษณะที่ไม่ใช่การก่อตัวตามแนวยาวของถนน
ซึ่งไม่ควรเกินรัศมี 5 กิโลเมตร จากศูนย์กลางชุมชนบางชั้น คือบริเวณที่เป็น NODE ของถนน 3
สาย และโดยรอบรัศมีที่มีการกระจุกตัว จะมีสภาพของพื้นที่สีเขียวที่เป็น Buffer Zone เพื่อแยก
ชุมชนจากย่านอุตสาหกรรม 2 บริเวณ ทางด้านเหนือและใต้ นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงใน
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ ในชุมชนบางชั้น และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบ รวม
ทั้งในบริเวณสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสถาบันการศึกษา
เช่น ด้านคมนาคมขนส่ง ประปา และที่พักอาศัย เป็นต้น รวมทั้งการให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
จากอุตสาหกรรมในพื้นที่ และปัญหาสังคมที่จะมีผลต่อสถาบันการศึกษาและชุมชน ก็จะทำให้
ชุมชนบางชั้น และพื้นที่บริเวณใกล้เคียงมีสภาพที่ดีขึ้น ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม อัน
จะส่งผลให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ มีศูนย์กลางในการให้บริการ
ทั้งในด้านสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตของประชากรสถาบันการศึกษา เช่น สินค้าเครื่องอุปโภค
บริโภค ที่พักอาศัย การคมนาคมขนส่ง แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น และสถาบันการศึกษาต่างๆ
ก็จะตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมทางด้านนี้ ต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย